

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО – ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан соціально-гуманітарного факультету

Оксана ГОМОТЮК

« 31 » серпня 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
« 31 » серпня 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту новітніх освітніх технологій

Святослав ПИТЕЛЬ

« 31 » серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни **«ОРФОЕПІЧНА МЕДІАКУЛЬТУРА»**

ступінь вищої освіти – **перший (бакалаврський)**

галузь знань – **06 «Журналістика»**

(шифр та назва)

спеціальність – **061 «Журналістика»**

(шифр та назва)

Освітня програма – **Правова журналістика**

кафедра інформаційної та соціокультурної діяльності

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)
Денна	2	4	28	28	3	8	83	150	4
Заочна	2	4	8	4	-	-	138	150	4

Тернопіль – ЗУНУ
2023

31.08.2023

Робочу програму розробила кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент
Оксана КУШНІР

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри інформаційної та
соціокультурної діяльності, протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Завідувач кафедри
кандидат історичних наук, доцент

Ірина НЕДОШИТКО

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 061 Журналістика,
протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Керівник групи
забезпечення спеціальності,
кандидат наук із соціальних комунікацій

Людмила КОМІНЯРСЬКА

Гарант ОП,
кандидат наук із соціальних комунікацій

Людмила КОМІНЯРСЬКА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРФОЕПІЧНА МЕДІАКУЛЬТУРА»

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «ОРФОЕПІЧНА МЕДІАКУЛЬТУРА»

Дисципліна «Орфоепічна медіакультура»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань: 06 «Журналістика»	Статус дисципліни: вибіркова Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність: 061 «Журналістика»	Рік підготовки: Денна – 2 Заочна – 2 Семестр: Денна – 4 Заочна – 4
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма: «Правова журналістика»	Лекції: Денна – 28 год. Заочна – 8 год. Практичні заняття: Денна – 28 год. Заочна – 4 год.
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти: перший (бакалаврський)	Самостійна робота: Денна – 83 год. Заочна – 138 год. Тренінг, КПЗ – 8 год. Індивідуальна робота: Денна – 3 год.
Тижневих годин – 10 з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю – залік

2. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОРФОЕПІЧНА МЕДІАКУЛЬТУРА»

Курс «Орфоепічна медіакультура» є вибірковою дисципліною професійної підготовки журналістів кваліфікаційного рівня «бакалавр» про норми української літературної вимови, умови забезпечення звукової милозвучності мовлення.

Вивчення дисципліни «Орфоепічна медіакультура» є важливим з огляду на її практичну спрямованість. Наявність у майбутніх бакалаврів освітньо-професійної програми «Правова журналістика» знань у сфері артикуляційної та орфоепічної виразності журналістського мовлення забезпечить більшу ефективність їхньої діяльності.

Дисципліна спрямована на підвищення рівня орфоепічної культури майбутніх журналістів, застосування ними практичних прийомів мовленнєвого впливу на аудиторію. Акцентовано увагу на оволодінні студентами засобами артикуляційної та орфоепічної виразності журналістського мовлення, розвитку їх голосової вправності.

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів із теоретичними засадами орфоепічної культури українців, умовами її практичної реалізації, оволодіння навичками удосконалення звукової культури майбутніх журналістів у процесі їх професійної діяльності.

2.2. Завданнями вивчення дисципліни є:

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- окреслити значення виразності мовлення як запоруки органічного сприйняття тексту;
- визначити сутність правильності як ознаки культури мовлення, виокремити мовні норми і причини їх порушення;
- познайомити студентів із компонентами техніки мовлення журналістів, усвідомити місце орфоепічних знань у системі підготовки фахівця з правової журналістики;
- розглянути умови забезпечення орфоепічної правильності мовлення в контексті рівня загальноукраїнської звукової культури;
- вказати основні правила вимови голосних і приголосних звуків, особливості наголошування в українській мові;
- з'ясувати основні причини порушення орфоепічних норм у медіапросторі;
- сформулювати методику оволодіння правильною вимовою звуків, тренування вимови складних звукових комплексів, корекції неорганічних вад мовлення;
- виробити уважне і критичне ставлення до власного мовлення і суспільної мовної практики.

Предметом навчальної дисципліни «Орфоепічна медіакультура» є орфоепічний аспект фахової підготовки теле- і радіожурналістів (розвиток мовного дихання, фонетичного слуху, оволодіння вимовою, робота над удосконаленням звукового складу мовлення).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основні механізми постановки мовленнєвого голосу, гігієнічні вимоги до дихання і голосу; компоненти, що забезпечують органічне сприйняття

тексту, основні мовні норми і поширені відступи від них у мовленні; сутність поняття артикуляції, природу та основні механізми звукоутворення, будову голосового і мовного апаратів, їх структуру і методику тренування; сутність поняття орфоєпії, засади й умови забезпечення орфоєпічної правильності мовлення українців; основні параметри вимови голосних і приголосних звуків, акцентуаційні норми української мови; неорганічні вади мовлення; методику практичного оволодіння орфоєпічними навичками; природу й основні механізми правильної дикції в українській мові, умови забезпечення дикційної правильності мовлення, засоби вироблення дикційної чіткості з метою підтримки уваги слухачів і глядачів;

вміти: аналізувати свій і чужий голос, розпізнавати ознаки досконалого чоловічого та жіночого голосу, виокремлювати причини голосових вад, застосовувати способи їх усунення; виділяти особливості артикуляції голосних і приголосних звуків української мови, практично використовувати типи артикуляційної гімнастики; вирізняти моменти асиміляції та чергування звуків у потоці мовлення; визначати основні причини порушення орфоєпічних норм у медіаєфірі, оперувати засобами орфоєпічної виразності журналістського мовлення; формувати індивідуальну методику корекції орфоєпічних порушень для конкретного випадку;

володіти: технікою ораторського голосу, навичками контролю мовного дихання, читання скоромовок, довгомовок; методикою розвитку виразної звукової артикуляції мовлення, комплексом вправ у сфері гігієнічного і вібраційного масажів, на м'язове розслаблення мовного та голосового апаратів; навичками правильної вимови звуків, тренування вимови складних звукових комплексів; методикою опанування дикційної вимови звуків, слів і словосполучень в умовах практичної діяльності.

Зміст дисциплін «Орфоєпічна медіакультура» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері журналістики, норм і традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньої програми. На вивчення навчальної дисципліни відводиться **150** годин / **5** кредитів ECTS. Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох змістових модулів:

1. Виразність мовлення як запорука органічного сприйняття тексту.
2. Орфоєпічна виразність мовлення радіо- і тележурналістів.

2.5. Результати навчання

Основні результати навчання:

1. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.
2. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ **«ОРФОЕПІЧНА МЕДІАКУЛЬТУРА»**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Виразність мовлення як запорука органічного сприйняття тексту

Тема 1

Формування звукової культури мовлення ораторів. Мішано-діафрагмаційне дихання. Професійні властивості та гігієнічні вимоги до голосу

1. Правильна вимова як складова ораторського мистецтва.
2. Голос як основний інструмент дикторів. Голос, мова і мовлення в системі підготовки майбутніх журналістів.
3. Фізіологічна основа мовлення – дихання, його типи і різновиди.
4. Гігієнічні правила дихання. Методика опанування мішано-діафрагмаційним диханням.
5. Різновиди голосів людини. Чоловічі та жіночі голоси.
6. Основні характеристики людського голосу (висота, тембр, гнучкість).
7. Голосові резонатори та регістри, методика їх опанування.
8. Аналіз власного голосу.
9. Професійні властивості та гігієнічні вимоги до голосу.

Література [3, 4, 5, 6, 8, 13, 14]

Тема 2

Компоненти техніки мовлення журналістів.

Правильність як ознака культури мовлення

1. Артикуляція, орфоепія, дикція та інтонація – компоненти, що забезпечують органічне сприйняття тексту.
2. Правильність як ознака культури мовлення. Основні мовні норми (орфоепічні, акцентологічні, лексикологічні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні).
3. Найпоширеніші відступи від мовних норм у мовленні. Причини виникнення і способи запобігання мовленнєвих помилок.
4. Сучасні словники правильності.
5. Збереження нормативності культури мовлення в умовах білінгвізму в Україні у процесі практичної діяльності.

Література [1, 6, 11, 12, 14, 15, 16, 17]

Тема 3

Артикуляція як передумова правильного звукотворення

1. Артикуляція як передумова правильного звукотворення.
2. Голосовий і мовний апарат: структура і методика тренування.
3. Артикуляція голосних звуків української мови.
4. Артикуляція приголосних звуків української мови
5. Методи артикуляційної гімнастики та артикуляційного тренінгу.

Література [1, 4, 5, 6, 8, 14]

Тема 4

Орфоепічна правильність мовлення. Орфоепічна культура в Україні

1. Поняття орфоєпії.
2. Орфоепічна правильність мовлення. Умови забезпечення орфоепічної правильності мовлення.
3. Орфоепічна культура в Україні. Необхідність її удосконалення у процесі професійної діяльності.

Література [1, 7, 8, 9, 10, 14, 15]

Тема 5

Основні правила вимови звуків української мови. Наголос у системі орфоєпії

1. Основні правила вимови голосних звуків.
2. Основні правила вимови приголосних звуків.
3. Асиміляція в потоці мовлення. Чергування звуків.
4. Методика оволодіння правильною вимовою звуків.
5. Наголос у системі орфоєпії. Різновиди та функції наголосу.
6. Природа українського наголосу. Особливості наголошування в українській мові.

Література [1, 7, 8, 9, 10, 14, 15]

Тема 6

Корекція неорганічних вад мовлення

1. Неорганічні вади мовлення (млявість губ, що породжує нерозбірливість мовлення, нарочитість як результат гіперактивності губів, гугнявість).
2. Методика корекції неорганічних вад мовлення.
3. Типи артикуляційної гімнастики.

Література [1, 5, 7, 8, 9, 10, 14, 15]

Тема 7

Орфоепічний аспект фахової підготовки теле- і радіожурналістів

1. Значення техніки виразного мовлення для журналістської діяльності.
2. Важливість орфоепічного аспекту фахової підготовки теле- і радіожурналістів.
3. Засоби орфоепічної виразності журналістського мовлення: розвиток мовного дихання, фонетичного слуху, оволодіння вимовою, робота над удосконаленням звукового складу мовлення).
4. Основні причини порушення орфоепічних норм у медіаєфірі.
5. Орфоепічний тренінг для дикторів: базові матеріали й методика.

Література [1, 5, 7, 8, 9, 10, 14, 15]

Тема 8

Методика оволодіння правильною вимовою звуків. Тренування вимови складних звукових комплексів

1. Методика уникнення порушень орфоепічних норм у медіаєфірі, індивідуальна методика для конкретного випадку.
2. Навички правильної вимови звуків, тренування вимови складних звукових комплексів
3. Комплекс вправ у сфері гігієнічного і вібраційного масажів, на м'язове розслаблення мовного та голосового апаратів.
4. Способи подолання відхилень від орфоепічних норм.
5. Індивідуальна методика розвитку артикуляційно-орфоепічної вправності журналістського мовлення з підбіркою журналістських текстів.
6. Навички голосової та мовленнєвої культури у журналістській діяльності.

Література [1, 4-6, 7, 9-17]

Тема 10

Дикція в усному мовленні та методика оволодіння нею

1. Природа й основні механізми правильної дикції в українській мові, умови забезпечення дикційної правильності мовлення.
2. Темп і ритм усного мовлення.
3. Інтенація як мовне явище на слуховому рівні сприймання. Практичні вправи для опанування інтонаційною виразністю голосу.
4. Пауза як засіб виразності мовлення. Функціональні різновиди і тривалість пауз. Мовчання як виражальний засіб.
5. Закони логічного наголошування.
6. Мелодика мовлення, її значення для вираження змісту фрази. Основні мелодичні ходи. Вправи на відтворення мелодики в тексті.
7. Засоби вироблення дикційної чіткості з метою підтримки уваги слухачів і глядачів.
8. Методика опанування дикційної вимови звуків, слів і словосполучень в умовах практичної діяльності журналістів-правників.

Література [1, 3, 6, 8, 13, 14, 17]

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ ДИСЦИПЛІНИ

«ОРФОЕПІЧНА МЕДІАКУЛЬТУРА»

Денна форма навчання

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Практ. зан.	Інд. робота	Тренінг, КПЗ	Сам. робота	Контр. заходи
<u>Змістовий модуль I. Виразність мовлення як запорука органічного сприйняття тексту</u>						
Тема 1. Формування звукової культури мовлення ораторів. Мішано-діафрагмаційне дихання – основа техніки мовлення. Професійні властивості та гігієнічні вимоги до голосу	4	4			8	Теоретичні питання, спостереження, самоаналіз, кейс-метод, практичні вправи
Тема 2. Компоненти техніки мовлення журналістів. Правильність як ознака культури мовлення. Мовні норми і причини їх порушення	4	2			8	Теоретичні питання, презентації, таблиці, кейс-метод, практичні вправи
Тема 3. Артикуляція як передумова правильного звукотворення. Артикуляція голосних і приголосних звуків української мови	2	2	1	4	8	Теоретичні питання, спостереження, самоаналіз, кейс-метод, практичні вправи
Тема 4. Орфоепічна правильність мовлення, умови її забезпечення. Орфоепічна культура в Україні	2	2			8	Теоретичні питання, спостереження, презентації, таблиці, кейс-метод, практичні вправи
Тема 5. Основні правила вимови голосних і приголосних звуків. Наголос у системі орфоепії. Особливості наголошування в українській мові	4	4			8	Теоретичні питання, самоаналіз, письмовий аналіз, презентації, таблиці, кейс-метод, практичні вправи, моделювання мовленнєвої ситуації
Тема 6. Корекція неорганічних вад мовлення	2	2			8	Теоретичні питання, самоаналіз, презентації, кейс-метод, практичні вправи
<u>Змістовий модуль II. Орфоепічна виразність мовлення радіо- і тележурналістів</u>						
Тема 7. Орфоепічний аспект фахової	2	2	2	4	8	Спостереження, дослідження українського

підготовки теле- і радіожурналістів. Основні причини порушення ними орфоепічних норм						медіапростору, письмовий аналіз, презентації, таблиці, кейс-метод, практичні вправи
Тема 8. Методика оволодіння правильною вимовою звуків. Тренування вимови складних звукових комплексів	4	2			9	Кейс-метод, практичні вправи, презентації, аналіз відеозаписів
Тема 9. Артикуляційно-орфоепічний практикум	–	4			9	Кейс-метод, мовленнєва гімнастика, методичні завдання, демонстрація творчих проєктів
Тема 10. Дикція в усному мовленні та методика оволодіння нею	4	4			9	Теоретичні питання, самоаналіз, письмовий аналіз, презентації, таблиці, кейс-метод, практичні вправи
Загалом:	28	28	3	8	83	
Підсумковий контроль	Залік					

Заочна форма навчання

Тема	Кількість годин				
	Лекції	Практ. зан.	Інд. робота	Сам. робота	Контр. заходи
<u>Змістовий модуль I. Виразність мовлення як запорука органічного сприйняття тексту</u>					
Тема 1. Формування звукової культури мовлення ораторів. Мішано-діафрагмаційне дихання – основа техніки мовлення. Професійні властивості та гігієнічні вимоги до голосу	1	2	–	14	
Тема 2. Компоненти техніки мовлення журналістів. Правильність як ознака культури мовлення. Мовні норми і причини їх порушення	1			13	
Тема 3. Артикуляція як передумова правильного звукотворення. Артикуляція голосних і приголосних звуків української мови	1			13	
Тема 4. Орфоепічна правильність мовлення, умови її забезпечення. Орфоепічна культура в Україні	0,5			13	
Тема 5. Основні правила вимови голосних і приголосних звуків. Наголос у системі орфоепії. Особливості наголошування в українській мові	1			14	
Тема 6. Корекція неорганічних вад мовлення	0,5			13	
<u>Змістовий модуль II. Орфоепічна виразність мовлення радіо- і тележурналістів</u>					

Тема 7. Орфоепічний аспект фахової підготовки теле- і радіожурналістів. Основні причини порушення ними орфоепічних норм	1		–	13	
Тема 8. Методика оволодіння правильною вимовою звуків. Тренування вимови складних звукових комплексів	1			15	
Тема 9. Артикуляційно-орфоепічний практикум		2		15	
Тема 10. Дикція в усному мовленні та методика оволодіння нею	1			15	
Загалом:	8	4	–	138	
Підсумковий контроль	Залік				

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1

Тема: Постановка дихання.

Основні характеристики людського голосу (4 год.)

Питання для обговорення:

1. Дихання – фізіологічна основа мовлення. Фізіологічне та фонаційне дихання.

2. Різновиди дихання. Методика опанування мішано-діафрагмаційним диханням.

3. Голос – тонкий, поліфункціональний інструмент. Основні характеристики людського голосу (висота, тембр, гнучкість).

4. Поняття “Діапазон голосу” його характеристика та складові. Висотні характеристики голосів. Верхня та нижня межі голосу. *Голосова відтяжка – с.р.* Методика розвитку діапазону голосу.

5. Тембр голосу, його визначальні чинники. Шумозвукові та висотні складові елементи. Вправи для очищення голосу та виявлення його тембру.

6. Гнучкість голосу, її суть і призначення. Чинники, що визначають гнучкість голосу. Вправи для формування навичок голосової гнучкості.

7. Поняття “Голосовий резонатор”. Різновиди голосових резонаторів. Методика розвитку резонаторів мовленнєвого голосу.

8. Поняття “Голосовий регістр”. Різновиди регістрів та їхня характеристика. Методика розвитку регістрів мовленнєвого голосу.

9. *Гігієнічні правила дихання. Гігієнічні вимоги до голосу – с.р.*

Література [1, 4, 5, 6, 8, 14]

Практичне завдання:

1. Продемонструвати рухливість своєї діафрагми. З’ясувати, який різновид дихання домінує, і запропонувати техніку керування власним диханням відповідно до потреб мовлення. Підібрати та продемонструвати комплекс вправ для тренування фонаційного дихання (мінімум 3 вправи).

2. На прикладі невеликого тексту визначити характеристики власного голосу, його домінуючі резонатори, регістри. Виділити недоліки і підібрати комплекс вправ для їх виправлення.

3. *Робота з аудіо- та відеоматеріалами.* Студенти роблять підбірку аудіо-відеоозаписів фрагментів виступів ораторів різних галузей. Аналізують їх дихання, характеристики голосу, домінуючі резонатори та регістри відповідно до професійних вимог. *Письмовий аналіз.*

Практичне заняття 2

Тема: Правильність як ознака культури мовлення (2 год.)

Питання для обговорення

1. Артикуляція, орфоєпія, дикція та інтонація у структурі органічного сприйняття тексту.

2. Основні мовні норми (орфоєпічні, акцентологічні, лексикологічні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні).

3. *Найпоширеніші відступи від мовних норм у мовленні – с.р.*
4. Причини виникнення і способи запобігання мовленнєвих помилок.
5. Способи збереження нормативності культури мовлення в умовах білінгвізму в Україні.

Література [1, 4, 5, 6, 8, 14]

Практичне завдання:

1. Зробити підбірку аудіо- відеозаписів фрагментів журналістського мовлення з фактами порушення основних мовних норм, а також із виразними недоліками володіння голосовим і мовним апаратами.
2. Зробити аудіо- (відео-) запис начитки новинного повідомлення. Проаналізувати його на предмет дотримання мовних норм.

Практичне заняття 3

Тема: Артикуляція як передумова правильного звукотворення (4 год.)

Питання для обговорення

1. Голосовий і мовний апарат: структура і методика тренування.
2. Артикуляція голосних звуків української мови.
3. Артикуляція приголосних звуків української мови
7. Основні порушення артикуляційної природи у вимові звуків в українській мові.
8. *Методи артикуляційної гімнастики та артикуляційного тренінгу – с.р.*

Література [1, 4, 5, 6, 8, 14]

Практичне завдання:

1. На прикладі невеликого тексту продемонструвати можливості мовного апарату.
2. Підібрати практичні вправи для розвитку рухливих частин мовного апарату.

Практичне заняття 4

Тема: Орфоепічна культура в Україні. Вимова звуків української мови.

Наголос у системі орфоепії (4 год.)

Питання для обговорення

1. Умови забезпечення орфоепічної правильності мовлення.
2. Рівень орфоепічної культури в Україні. Шляхи її удосконалення.
3. Основні правила вимови голосних звуків.
4. Основні правила вимови приголосних звуків.
5. Асиміляція в потоці мовлення. Чергування звуків.
6. Методика оволодіння правильною вимовою звуків.
7. Природа українського наголосу. Особливості наголошування в українській мові.
8. *Тренування вимови складних звукових комплексів – с.р.*

Література [1, 7, 8, 9, 10, 14, 15]

Практичне завдання:

1. Проаналізувати власне мовлення, виявити відхилення від орфоепічних норм, запропонувати різні способи їх виправлення.

2. Підібрати комплекс вправ для розвитку орфоепічної правильності мовлення (мінімум по 2 вправи для голосних і приголосних звуків).

3. Віднайти приклади порушень норм орфоепічної правильності у медіапросторі, факти виразних спотворень звукороздільної вимови чи акцентології.

Практичне заняття 4

Тема: Корекція неорганічних вад мовлення (2 год.)

Питання для обговорення

1. Недоліки мовного голосу (плоский звук; глухий та далекий звук, тремтіння, ковтання кінця слова тощо) та методика їх усунення.

2. Неорганічні вади мовлення (млявість губ, що породжує нерозбірливість мовлення, нарочитість як результат гіперактивності губів, гугнявість, картавість тощо).

3. Методика корекції неорганічних вад мовлення.

4. *Типи артикуляційної гімнастики – с.р.*

Література [1, 5, 7, 8, 9, 10, 14, 15]

Практичне завдання:

1. Віднайти у медіапросторі приклади недоліків мовного голосу (плоский, глухий та далекий звук, тремтіння, ковтання кінця слова, гугнявість, заїкання тощо), запропонувати методику їх усунення.

2. Розробити методику подолання картавості, гугнявості, ковиання кінцівки слів.

Практичне заняття 5

Тема: Орфоепічний аспект фахової підготовки теле- і радіожурналістів. Тренування вимови складних звукових комплексів (4 год.)

Питання для обговорення

1. Засоби орфоепічної виразності журналістського мовлення:

- розвиток мовного дихання,
- фонетичного слуху,
- оволодіння вимовою,
- робота над удосконаленням звукового складу мовлення.

2. Основні причини порушення орфоепічних норм у медіаєфірі. Методика їх уникнення.

3. *Навички правильної вимови звуків, тренування вимови складних звукових комплексів – с.р.*

Практичне завдання:

1. *Робота з аудіо- та відеоматеріалами.* Зробити підбірку аудіо- відеозаписів фрагментів мовлення журналістів. На занятті у процесі взаємного обговорення простежити відповідність журналістського мовлення до системи орфоепії української мови.

2. Виокремити способи подолання відхилень від орфоепічної вимови звукосполучень. Укласти звукові ряди для тренування вимови складних звукових комплексів.

Практичне заняття 6

Тема: Артикуляційно-орфоепічний практикум (4 год.)

Практичні завдання

1. Укласти комплекс вправ у сфері гігієнічного і вібраційного масажів, на м'язове розслаблення мовного та голосового апаратів.

2. Розробити індивідуальну техніку розвитку артикуляційно-орфоепічної вправності журналістського мовлення з підбіркою журналістських текстів.

3. Змоделювати фрагмент роботи радіо- і теледикторів. Відтворити невеликий текст інформаційного характеру, оперуючи засобами артикуляційно-орфоепічної виразності журналістського мовлення.

4. *Розробити орфоепічний тренінг для дикторів: індивідуальну методику на основі базових матеріалів – с.р.*

Література [1, 4-17]

Практичне заняття 7

Тема: Дикція, темпоритм та інтонація у техніці мовлення ораторів (4 год.)

Питання для обговорення

1. Дикція в усному мовленні та методика оволодіння нею. Аспекти правильної дикції. *Засоби вироблення дикційної чіткості – с.р.*

2. Темп і ритм усного мовлення.

3. Інтонаційна виразність голосу в теле-, радіожурналістиці. Інтонаційна диференційованість інформаційного, аналітичного та художньо-публіцистичного теле-, радіомовлення.

4. Пауза у техніці мовлення ораторів. Функціональні різновиди і тривалість пауз. Мовчання як виражальний засіб.

5. Закони логічного наголошування.

6. Мелодика мовлення. Основні мелодичні ходи. Вправи на відтворення мелодики в тексті.

Література [1, 3, 6, 8, 13, 14, 17]

Практичне завдання:

1. Виявити специфіку дикції та інтонаційного оформлення власного мовлення.

2. Підготувати і продемонструвати комплекс вправ для розвитку звукової культури та логіко-емоційної виразності мовлення.

3. *Робота з аудіо- та відеоматеріалами.* Зробити підбірку фрагментів мовлення інформаційного, аналітичного та художньо-публіцистичного теле-, радіомовлення журналістів. Простежити відмінність інтонаційного малюнка.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Методичні поради до організації самостійної роботи студента

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентами навчального матеріалу в позааудиторний час без участі викладача. Обсяг і зміст самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом в межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів: конспектами лекцій викладача, підручниками, навчальними та методичними посібниками, монографічною літературою і періодикою, а також засобами самоконтролю (тестами, типовим пакетом контрольних завдань).

Навчальний матеріал, передбачений навчальним планом для засвоєння студентом в процесі самостійної роботи, вноситься на підсумковий контроль поряд з навчальними матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Викладач проводить діагностику якості самостійної роботи студента на індивідуальних заняттях. Вони проводяться в позааудиторний час за окремим графіком, складеним кафедрою.

Самостійна робота студента проводиться за такими напрямками:

1. Підготовка до практичних (семінарських) занять:
  - вивчення лекційного матеріалу;
  - вивчення теми за підручниками і посібниками;
  - опрацювання рекомендованої монографічної літератури та періодики, передбаченої списком літератури;
  - опрацювання завдань до практичних (семінарських) занять.
2. Опрацювання програмних питань, що не розглядаються на навчальних заняттях і виносяться на самостійне опрацювання.
3. Ведення конспекту.
4. Підготовка до написання модульних контрольних робіт.
5. Підготовка до екзамену.

№ п/п	Тематика
1	Голосова відтяжка
2	Гігієнічні правила дихання. Гігієнічні вимоги до голосу
3	Найпоширеніші відступи від мовних норм у мовленні
4	Методи артикуляційної гімнастики та артикуляційного тренінгу
5	Тренування вимови складних звукових комплексів
6	Типи артикуляційної гімнастики
7	Навички правильної вимови звуків, тренування вимови складних звукових комплексів
8	Розробити орфоепічний тренінг для дикторів: індивідуальну методику на основі базових матеріалів
9	Засоби вироблення дикційної чіткості

7. ТРЕНІНГ ТА КПЗ

Тренінг із дисципліни «Орфоепічна медіакультура»

Тема: «Орфоепічна вправність журналіста-правника».

Мета: систематизувати знання з курсу, продемонструвати навички практичного їх використання у змодельованій професійній діяльності, володіння засобами артикуляційно-орфоепічної виразності майбутніх журналістів-правників.

Етапи проведення тренінгу:

1. *Вступна частина* проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

2. *Організаційна частина* полягає у створенні робочого настрою у студентській групі, ознайомленні з правилами проведення тренінгового заняття та умов підбиття підсумків.

3. *Практична частина* реалізується групою чи підгрупами студентів чисельністю 4-5 осіб шляхом виконання завдань чи вирішення проблемних питань тренінгового заняття.

4. *Підведення підсумків* відбувається шляхом обговорення результатів виконання тренінгового завдання групою чи підгрупами студентів, обміну думками з питань, винесених на тренінгове заняття.

Завдання тренінгу:

1. Підготовка медіаповідомлення правового/правоохоронного/ правозахисного контенту. Попередньо начитати його на диктофон. Запропонувати для аналізу одnogрупнику.

2. На занятті прослухати запис та обговорити зауваження аналітика й аудиторії. Розробити модифіковану модель реалізації мовлення.

3. Сформулювати рекомендації «Орфоепічна культура журналіста-правника».

4. Продемонструвати медіаповідомлення правового/правоохоронного/правозахисного контенту після запропонованих рекомендацій.

5. Прописати професійний алгоритм якісної діяльності правового журналіста у ракурсі орфоепічної культури.

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) з дисципліни «Орфоепічна медіакультура» є видом позааудиторної роботи студента і виконуються ним самостійно під безпосереднім керівництвом викладача.

Метою КПЗ є узагальнення вивченого за курсу, систематизація програмного матеріалу та практичне застосування знань та умінь студента, розвиток навичок самостійної роботи, стимулювання творчості студентів і закладання підвалин для їх подальшої науково-дослідної роботи.

Індивідуальні завдання виконує кожен студент самостійно шляхом комплексного аналізу мовлення диктора інформаційних передач (коментатора, кореспондента, ведучого тощо).

Виконання КПЗ є обов'язковим складовим модулем залікового кредиту з курсу, компонентом підсумкової оцінки.

Орієнтовний план аналізу мовлення теле-, радіожурналіста

1. Правильність мішано-діафрагмаційного дихання.
2. Висота, тембральні особливості, гнучкість голосу і відповідність жанру.
3. Участь високих та низьких резонаторів у творенні голосу.
4. Відповідність діапазону голосу диктора обраному типу мовлення.
5. Орфоепічні особливості мовлення.
6. Рівень орфоепічної культури.
7. Дикційна чіткість мовлення, його темпоритмічний малюнок.
8. Інтонаційні характеристики мовлення (мелодика, види і доцільність пауз та наголосів).
9. Рекомендації щодо методики постановки мовленнєвого голосу та артикуляційної, орфоепічної і дикційної вправності мовлення.

8. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Орфоепічна медіакультура» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: стандартизовані тести; поточне опитування; залікове модульне опитування; індивідуальні проєкти; командні проєкти; порівняльно-аналітичні звіти, стендові доповіді, моделювання професійної мовленнєвої ситуації, графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; оцінювання результатів КППЗ; студентські презентації та виступи на наукових заходах; ректорська контрольна робота; екзамен; інші види індивідуальних та групових завдань.

Види роботи студента:

1. Робота на практичних заняттях

- участь в обговоренні питань;
- презентаційні виступи на заняттях;
- застосування кейс-методу;
- активна участь у ділових іграх, дебатах;
- розв'язання тестових завдань.

2. Самостійна робота:

- робота з джерелами;
- презентація результатів;
- виконання студентського проєкту (КППЗ).

3. Контрольні зрізи (написання модульної роботи).

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

9. КРИТЕРІЙ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30%	40%	30%
1. Усне опитування (тестування) на заняттях: 6 тем по 7 балів – мах 42 бали. 2. Письмова робота – мах 58 балів.	1. Усне опитування (тестування) на заняттях: 4 теми по 10 балів – мах 40 балів. 2. Письмова робота – мах 60 балів.	1. Підготовка КПІЗ – мах 40 балів. 2. Захист КПІЗ – мах 40 балів. 3. Участь у тренінгах – мах 20 балів.

Шкала оцінювання

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою залік
90-100	зараховано
89-70	
60-69	
26-59	не зараховано
1-25	

10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

<i>№</i>	<i>Наочні матеріали</i>	<i>Номер теми</i>
1.	Електронний варіант лекцій	1–10
2.	Індивідуальні завдання для самостійного виконання (електронний варіант)	1–10
3.	Індивідуальні завдання для самостійного вивчення навчальної дисципліни (електронний варіант)	1–10
4.	Матеріали для дистанційного вивчення курсу	1–10

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Авраменко О. Українська мова (рівень стандарту) : підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти. К. : Грамота, 2019. 208 с
2. Базюк Л. Штрихи до характеристики мовної особистості тележурналіста. *Телевізійна й радіожурналістика* : зб. наук- метод. праць. Львів, 2000.
3. Ваніна О. Значення голосу і манери говорити для теле- і радіожурналістів. *Телевізійна й радіожурналістика* : зб. наук.-метод. праць. Львів, 2002.
4. Гриб В.П. Постановка мовного голосу. Луцьк, 2001.
5. Єлісєвич Ю.П. Ораторське мистецтво: постановка голосу й мовлення : навч. посіб. К. : Атака, 2008. 204 с.
6. Єлісєвич Ю.П. Культура і техніка мовлення в телерадіожурналістиці. *Стиль і текст* : зб. наук. праць. Вип. 2. 2001. С. 168-175.
7. Єлісєвич Ю.П. Орфоепічний аспект фахової підготовки телевізійних журналістів. *Наукові записки Ін-ту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка*. 2004. Т. 15. С. 15-22.
8. Єлісєвич Ю.П. Культура екранного мовлення в об'єктиві моніторингу. *Освіта*. 2005. № 19 (5149). С. 8.
9. Єлісєвич Ю.П. Орфоепічний аспект фахової підготовки ведучих. *Ведучий у практиці сучасного радіомовлення (зб. навч.-метод. матеріалів)* / Упоряд. В.Я. Миронченко. К. : Укртелерадіопресінститут, 2006. С. 51-63.
10. Орфоепічний словник української мови в 2 томах / Уклад. : М.М. Пещак та ін. К., 2002.
11. Плющ Н. Мова солов'їна. То чому ж цвірінькаємо? (Про вимовні норми в умовах української-російської мови). *Урок української*. 2001. № 4. С. 19-22.
12. Плющ Н., Бондаренко В. Сучасна українська мова. Орфоепія : навч. посіб. К., 2007.
13. Сербенська О.А. Ефірне мовлення у взаєминах з усною мовою. *Телевізійна й радіожурналістика* : зб. наук.-метод. праць. Львів, 2002.
14. Сербенська О.А. Культура усного мовлення. Практикум : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
15. Тоцька Н.І. Сучасна українська мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія : посібник. К. : Вища шк. 1995.
16. Штурнак О. Порушення мовних норм на українських телеканалах (УТ-1, 1+1, ІНТЕР). *Телевізійна й радіожурналістика* : зб. наук.-метод. праць. Львів, 2003.
17. Яцемірська М. Культура фахової мови журналіста : навч. посіб. Л. : ПАІС, 2004. 331 с.
18. Jens E. Kjeldsen, Amos Kiewe, Marie Lund, Jette Barnholdt Hansen. *Speechwriting in Theory and Practice (Rhetoric, Politics and Society)*. 2019. 210 p.
19. William E. Wiethoff. *Writing the Speech*. Alistair Press, 1994. 217 p.